

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

REDACTIE: R. Geurts; Mevr. Dr. W. Minis-van de Geyn; Dr. P. J. van Nieuwenhoven. **Hoofredacteur:** Dr. E. M. Kruytzer, Bosquetplein 7, Maastricht.

Voorzitter van het Natuurhistorisch Genootschap:

Dr. E. M. Kruytzer, Bosquetplein 7, Maastricht.

Secretaris: Dr. P. J. van Nieuwenhoven, Trianonstraat 13, Maastricht.

Penningmeester: P. Wassenberg, Hertogsingel 87 A, giro 1036366 t.n.v. Natuurhistorisch Genootschap, Maastricht.

ADMINISTRATIE: Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 7, Maastricht. Tel. 04400—14174.

Lidmaatschap f 7,50 per jaar. Het **Maandblad** wordt aan alle leden gratis toegezonden. Prijs voor niet-leden f 10,— per jaar. Afzonderlijke nummers voor niet-leden f 1,—, voor leden f 0,75; dubbelnummers f 2,— en f 1,50. Auteursrechten voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging van de maandvergaderingen en de practicum-avond, blz. 77. — De omslagtekening, blz. 77. — Uit eigen kring, blz. 77. — Nieuwe leden, bladz. 77. — Verslag van de maandvergadering te Heerlen, blz. 77. — De natuur in, blz. 79. — Officiële opening van de zaal-Willemsse, blz. 80. — Rede van Prof. van Boven, blz. 85. — De verzameling-Wasmann gekocht, blz. 86. — Dr J. K. van Boven: De verzameling-Wasmann eigendom van Maastricht, blz. 87. — S. Daan: De vroedmeesterpad, Alytes obstetricans (Laurenti 1768) in Nederland (avec un résumé), blz. 90.

AANKONDIGING VAN DE MAANDVERGADERINGEN

EN DE PRACTICUM-AVOND

te Maastricht, op woensdag 1 juli 1964,
om 19.30 uur in het museum.

te Heerlen, op woensdag 8 juli 1964, om
19 uur in het Geologisch Bureau.

PRACTICUM-AVOND, op woensdag
15 juli, om 20 uur in het museum.

In augustus geen maandvergaderingen.

UIT EIGEN KRING

Koninklijke Akademie. Bij KB van 10 juni is bekrachtigd de benoeming van Prof. Dr. J. J. G. P r i c k uit Nijmegen tot lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

NIEUWE LEDEN

H. de Geus, Scheumergats 1, Schin op Geule.
Jos. J. M. Elie, van Caldenborghsweg 10,
Houthem - St. Gerlach.
N. J. Otten, Aarweg 29, Heerlen.

VERSLAG VAN DE MAANDVERGADERING

te Heerlen op woensdag 11 juni 1964.

DE OMSLAGTEKENING

Het door Felix van de Beek getekende fossiel is een veel voorkomende mossel uit het Maastrichts Krijt, *Vola quadricostata*, gezien van de binnenzijde.

De heer Coonen had weer een grote verzameling planten meegebracht, o.a. *Urtica urens*, Kleine brandnetel. Het merkwaardige van deze plant was, dat hij geen brandharen bezat. Mo-

gelijk was hij met het een of ander vergift bespoten, doch hij zag er verder normaal uit. Getracht zal worden zijn nakomelingsschap in studie te nemen; de plant bezat reeds rijp zaad. Verder werd vertoond *Centaurea jacea*, Knoopkruid; *C. nigra*, Zwart knoopkruid en *C. montana*. De eerste soort komt bijna overal voor en varieert nog al in vorm en grootte van de bloemhoofdjes. Een bepaalde vorm ervan wordt dan wel ten onrechte gehouden voor *C. nigra*, een soort die eens in de omgeving van Maastricht gevonden werd, echter zeer algemeen is op de kalkarme bodem van het Cambrium-Siluur in de omgeving van Baraque Michel en Monschau. *C. montana* is afkomstig van Robertsville, en is een soort welke veel in rotstuinen gekweekt wordt. Verder werd *Salvia pratensis*, Veldsalie vertoond, welke in Nederland langs de rivieren gevonden kan worden en soms ook wel avontief aangetroffen is, o.a. bij de ruïne te Schaesberg (meded. Dr. Dijkstra). Het is waarschijnlijk een zuidelijke soort, die in Duitsland zijn noordgrens heeft in Rijnland. Hij komt voor op kalkrijke grond, vooral in weilanden. De plant is beroemd om zijn bestuivingstechniek, welke ook ter vergadering gedemonstreerd werd. Een andere interessante plant is *Trientalis europaea*, Zevenster, ook weer afkomstig van Baraque Michel. De witte kroon is zevenendig en omhult zeven meeldraden. Volgens sommige onderzoekers heeft deze zich tijdens de IJstijd naar het zuiden uitgebreid en heeft de Alpen bereikt. Nadat het warmer werd kon hij zich daar en op andere hoog gelegen gebieden handhaven. Hij is uiterst zeldzaam in N.O. Nederland.

De heer van der Kruk heeft studie gemaakt van enkele soorten weegbree, n.l. *Plantago lanceolata*, *P. major* en *P. media*, resp. Smalbladige, Grote en Ruige weegbree, waarvan de laatste soort een iets kalkhoudende bodem verlangt. Het is opvallend dat, hoewel ze tot de Tweezaadlobbigen behoren, de parallelnervigheid van hun bladeren eerder aan die van Eenzaadlobbigen doet denken. Hun bladeren zijn geplaatst in een wortelrozet, echter een penwortel ontbreekt of is minder duidelijk.

Van de heer Kengen kwam de volgende mededeling. In de herfst ving hij een *Streptopelia risoria*, Tamme lachduif, een doffer, die hij in mei wel weer de vrijheid terug wilde geven.

Nu is het een bekend verschijnsel, dat dieren, welke een tijd in gevangenschap geleefd hebben en weer losgelaten worden, zich moeilijk kunnen handhaven. Daarom werd de kooi met de doffer geplaatst in een omgeving waar geregeld *S. decaocto*, Turkse tortels gevoerd worden. Hier kon deze de omgeving leren kennen en zich bij de Turkse tortels aansluiten. Dit laatste gebeurde al heel snel, want binnen een paar uur kreeg een duifje van deze soort grote belangstelling voor de doffer en ging zelfs op de kooi zitten. Nadat de doffer vrijgelaten was keerde deze terug, echter in gezelschap van een Lachduifje. Waar hij deze zo gauw vandaan gehaald heeft zal wel een raadsel blijven, want deze was voordien niet opgemerkt. Ze komen nu geregeld eten temidden van de Turken. Hierdoor is het verschil tussen beide duiven gemakkelijk waar te nemen. Het lachduifje is veel slanker en tengerder van bouw, de kleur is veel lichter en zijn kirrend geluid is totaal verschillend, maar bovendien laten de Turken nooit of bijna nooit een lachend geluid als slot volgen. Dit werd slechts tweemaal gedurende een jaar of zes gehoord en duurde maar heel kort. Echter, zo af en toe verschijnt er ook een vogel, die in bouw geheel met de Turkse tortel overeenstemt, maar veel lichter van tint is. Niet onmogelijk is, dat deze vogel een bastaard van bovengenoemde tortels is (bastaardering werd reeds elders waargenomen) en dat dit lachen van dit exemplaar afkomstig is. Als derde verschijnt ook vrij geregeld nog *Streptopelia turtur*, Tortelduif, onze echte inlandse tortel. Als slot moet gemeld worden, dat de doffer Lachduif zijn gunsten over alle tortelduiven eerlijk verdeelt.

De heer Bult brengt enige mededelingen van de heer J. Coonen ter tafel. Deze nam op 3 juni 1964 in een bos te Schaesberg een paartje sijsjes waar, *Carduelis spinus*. Ook ziet hij reeds een maand lang op een gazon voor de Sm. Emma dagelijks een Rouwkwikstaart, *Motacilla alba yarellii*. De sijs is een zeldzame broedvogel. In Nederland zijn slechts 17 broedgevallen bekend, waarvan een in Maastricht in 1960 (Maandbl. 49, 1960, p. 71). De rouwkwikstaart is de Britse geografische vorm van de witte kwikstaart, aldus vermeldt de Atlas van de Europese vogels, en verder: broedt ook hier en daar in het kustgebied van West-Europa en

vertoont dan de neiging een overeenkomstig gekleurde partner te verkiezen boven een continentaal-gekleurde partner. Menghuwelijken komen evenwel ook voor en bewijzen dat beide groepen nog één soort vormen.

Op de vergadering waren drie jeugdleden van de Limburgse Vogelwacht aanwezig, om bij monde van Jan Bais enige waarnemingen te melden. Zo hadden zij op 1 juni bij Hopel een bruine kiekendief, vrouwtje, gezien. Nog mooier was op 17 mei in de Ospelerpeel hun kennisma-

king met de kwak, *Nycticorax nycticorax*. Om 7 uur en om 10.30 uur zagen zij deze zeldzame, tot de reigers behorende, vogel neerstrijken en weer opvliegen, waarbij van de grijze bovenzijde de zwarte rug opviel. De onderkant was wit. De poten staken niet buiten het vliegbeeld uit en maakten bij het neerkomen een roodachtige indruk. Na een afwezigheid van 70 jaar broedt deze nachtvogel sinds 1946 weer in een zeer kleine kolonie in de Biesbos, de meest noordelijke broedplaats ter wereld.

DE NATUUR IN

PROGRAMMA VAN DE EXCURSIECOMMISSIE LIMBURG voor de maand juli 1964.
I.V.N.; Limb. Landschap; Natuurhistorisch Genootschap; Staatsbosbeheer.

			Vertrekpunt	Heerlen	Maastricht
Zaterdag 4 juli	Kolmonderbos	I.V.N. Ubachsberg	Kerk Ubachsberg 14.15	L.T.M. 11 13.50	Trein 13.19
Zondag 12 juli	Streythagen en Ehrenstein	I.V.N. Heerlen	Halte Hopel 14.00	Trein 13.50	Trein 13.19
Zaterdag 18 juli	De Hamert	Limb. Landschap (Hr. Christiaens)	Restaurant De Hamert 14.50	Zuidooster uit Venlo 14.30	
Zondag 19 juli	Schutterspark	I.V.N. Brunssum	Schuttershüske 14.30	L.T.M. 4 14.18	Trein 13.45
Zondag 26 juli	Elsloo en Bunde	S.B.B. (Hr. ter Horst)	Elsloo kasteel 14.15	L.T.M. 8 13.00	E.B.A.D. 13.25
				Overstappen te Beek E.B.A.D. 13.50	

VRIENDEN DER NATUUR, WEERT:

Zondag	5 juli:	Graswinkel	Plaats van samenkomst: Spoorwegviaduct Maaseikerweg,	14.00
Zaterdag	11 juli:	Moeselpeel	Plaats van samenkomst: Café Schreurs, Maaseikerweg 89,	14.00
Zaterdag	18 juli:	Leudal	Plaats van samenkomst Station Weert,	13.30
			Heythuizen, kerk,	14.30

Rondwandeling in het natuurreervaat Savelsbos vanuit het Ontvangstcentrum van het S.B.B. te Moerslag nabij St. Geertruid, elke zaterdag en zondagmiddag, en in de maanden juli en augustus ook op woensdagmiddag, om 15.00 uur, onder daartoe door het S.B.B. aangezochte leiding. In het Ontvangstcentrum is een klein streekmuseum ingericht, dat door de deelnemers kan worden bezichtigd. Deelneming aan deze excursies is gratis: men behoeft geen lid te zijn van een medewerkende vereniging.